

Анастасія СЕРДЮЧЕНКО

студентка другого (магістерського) освітнього рівня,
спеціальність «Моніторинг і оцінка соціальних проєктів»
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

РОЛЬ ТА ДОСВІД ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ІЗ ПРОФІЛАКТИКИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Міжнародними практиками протидії домашнього насильства передбачається широке залучення недержавних громадських організацій (ГО) до провадження заходів протидії насильству у сім'ї. У розвинених країнах практикується державне замовлення і надається значне державне фінансування для ініціатив громадськості щодо подолання насильства у сім'ї, надання підтримки жертвам сімейного насильства, виховання суспільства, передусім молоді на нових гуманістичних засадах [1, с. 154].

Одним з останніх досліджень, присвячених вивченню участі ГО у діяльності із запобігання та протидії домашньому насильству, є роботи Н. Шамрук, К. Левченко, О. Швед, Т. Спіріної [2, 3, 4].

В Україні наразі існує мережа громадських організацій, діяльність яких спрямована на боротьбу з насильством (зокрема домашнім). Переважною практичною спрямованістю діяльності ГО у протидії різним формам насильства є адвокація. Проте разом із тим така діяльність виявляється і в інших сферах. Дослідники даного питання виокремлюють такі форми діяльності громадських організацій з протидії домашньому насильству: проведення корекційних програм по роботі з кривдниками спільно з іншими громадськими організаціями, співпраця із засобами масової інформації, підготовка та проведення інформаційних кампаній, проведення низки досліджень з проблем насильства та ведення просвітницької діяльності серед молоді та дітей, інших цільових груп щодо боротьби з насильством у сім'ї [2, с. 77; 3, с.76]. Дослідниками відмічено

«важливість чіткого розділення напрямків та форм роботи громадських організацій із запобігання та протидії домашньому насильству» та здійсненню їх систематизацію [3, с. 77]. При цьому форми роботи будуть різними, відповідно до напрямів діяльності самих організацій та відповідних заходів, проведення яких сприятиме досягненню поставленої мети.

Форми роботи в профілактиці домашнього насильства залежать від того, про яку профілактику йдеться – первинну, вторинну або третинну, концепції яких висвітлено в низці робіт [5, с. 67; 6, с. 25; 8].

Профілактичною роботою займається більшість ГО, дотичних до цієї проблеми. Так, громадська організація «Міжнародна школа рівних можливостей», яка почала діяльність у 2000 році, залучаючи до своїх проєктів молодь та дітей, у 2004 р. почала профілактичну та адвокатську роботу в різних регіонах України. Основними напрямками діяльності ГО є утвердження гендерної рівності, захист прав дитини, попередження і подолання всіх форм насильства та дискримінації [7].

ГО та державні організації найбільше активізують свою профілактичну діяльність як під час проведення Всесвітньої акції «16 днів проти гендерного насильства», яка щорічно проходить у світі та в Україні з 25 листопада по 10 грудня. У цей час проводиться багато спільних профілактичних заходів: акції, круглі столи, лекції. Акція "16 днів проти насильства" – це нагода ще раз нагадати громадськості про існування цих проблем у суспільстві, підвищити рівень обізнаності людей щодо усіх форм насильства, продовжити процес створення недискримінаційного простору для життя, розвитку і професійного зростання кожної людини.

Громадська організація «Ла Страда Україна» кілька років очолювала Українську мережу протидії сексуальній експлуатації дітей і багато працює для захисту прав дітей від сексуального насильства та експлуатації [4, с.148]. ГО веде власну статистику звернень на Гарячу лінію організації постраждалих осіб від торгівлі людьми та гендерної дискримінації. Оприлюднені цифри говорять, що з

24 лютого до 31 травня 2022 р. надійшло 5334 звернення, які стосувалися саме цієї проблеми [8]. Наведена статистика свідчить, що домашнє насильство залишилося в країні доволі розповсюдженим явищем навіть за умов проведення військових дій, а це потребує відповідного реагування державних і громадських інституцій.

Доцільно відзначити роботу українського благодійного фонду «Благополуччя дітей», який вже багато років займається проблемами дітей та насильством щодо них. Місія Фонду - збагачувати фахівців і родини новітніми знаннями та практиками, щоб разом підготувати дітей до самостійного життя й убезпечити їх від безправ'я, насильства та ризикованої поведінки. Фонд працює переважно з педагогами, психологами, фахівцями соціальної сфери та родинами, розробляє методичні та інформаційні матеріали, готує тренерів та фахівців-освітян, які несуть нові знання, розуміння й підходи дітям, родинам і громадам [9].

В Одеській області активною громадською організацією є громадський рух «Віра. Надія. Любов», який працює з 1996 р. Акцент в діяльності ГО ставиться на профілактичній роботі з дітьми та молоддю, які практикують ризиковані форми поведінки, проживають в умовах вулиці, тощо [10]. Організація працює не лише в сфері профілактики, але й реабілітації, бо має свій центр «Софія», де фахівці займаються реабілітацією постраждалих осіб, в тому числі від домашнього насильства. На базі організації працює гаряча лінія з протидії домашньому насильству, куди звертаються також діти та підлітки.

Українська фундація громадського здоров'я, що з 2008 року працює у 22 регіонах України у сфері охорони громадського здоров'я та захисту прав людини задля забезпечення рівних можливостей щодо охорони здоров'я тих, хто опинився у складних життєвих обставинах (в тому числі став жертвою домашнього насильства). У протидії різним формам насильства, фундація реалізовує низку проєктів, серед яких такі як: інтегровані центри комплексної підтримки Brave&Safe, соціальні квартири «право на здоров'я», онлайн-платформа Safewomenhub, центри «Барнахус» [11]. Дані проєкти передбачають також підготовку фахівців для роботи з особами, які постраждали від насильства,

залучення психологів і надання психологічної допомоги, створення в центрах дружніх умов для дітей та всіх кому потрібна допомога.

Отже, громадські організації, як міжнародні, так і українські є важливим елементом в українському соціумі у цій роботі, їх діяльність та роль є неоціненним вкладом в протидію домашньому насильству. Україні важливо врахувати позитивний досвід та кращі практики наприклад країн Європейського Союзу у впровадженні високих стандартів щодо захисту населення від домашнього насильства. Це може включати обмін досвідом, підтримку та спільні громадські проекти з міжнародними організаціями, які мають успішну практику у розв'язанні проблеми домашнього насильства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Галай А. О., Галай В. О., Головка Л. О., Муранова В. В. та ін. Міжнародний досвід попередження та протидії домашньому насильству: монографія / за ред. А. О. Галай. К.: КНТ, 2014. 160 с.
2. Шамрук Н. Особливості участі громадських організацій у запобіганні та протидії домашньому насильству в сучасних умовах. *Науковий вісник Сіверщини. Серія : Право.* 2018. № 2 (4). С. 75-87.
3. Левченко К. Б., Швед О. В. Громадські організації України в системі запобігання та протидії домашньому насильству. *Право і безпека.* 2020. № 1 (76). С. 74-82. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2020.1.10>
4. Швед О., Спіріна Т. Роль міжнародних та українських неурядових організацій у протидії сексуальному насильству стосовно дітей. *Науковий журнал «Ввічливість. Humanitas».* 2023. № (1), С. 144-151. DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.1.21>
5. Бондаровська В. М., Булах Л. В., Журавель Т. В., Пилипас Ю. В. Запобігання насильству в сім'ї у діяльності фахівця соціальної сфери. Київ : Вид. дім «КАЛИТА», 2014. 282 с.

6. Запобігання та протидія домашньому насильству: Інформаційні матеріали для фахівців, які працюють з дітьми та молоддю в громадах. Київ .: Держ. ін-т сімейної та молодіжної політики, 2018. 32 с. (Сер. «Бібліотека «Молодіжного працівника». Кн. 5).
7. Проєкти Міжнародної школи рівних можливостей. URL: <https://gender-ua.org/projects>
8. Соціальні проєкти ГО «Ла Страда Україна». URL: <https://la-strada.org.ua/sotsialni-proyekty>
9. Проєкти українського фонду «Благополуччя дітей». URL: <https://childfund.org.ua/diialnist/diuchiproekty>
10. Проєкти Громадського руху «Віра, Надія, Любов». URL: <https://www.fhl.org.ua/>
11. Проєкти Української фундації громадського здоров'я. URL: <https://www.healthright.org.ua/proekti>